

YÜK SİĞORTASININ QAYDALARI**ÜMUMİ MÜDDƏALAR**

Bu qaydalar Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinə və sığorta ilə bağlı müvafiq qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

1. SİĞORTANIN ƏHATƏ DAİRƏSİ VƏ SİĞORTA SİNİFİ

1.1. Bu sığorta qaydaları ilə, sığorta müqaviləsinin predmetinə daxil olan yükün, müqavilədə göstərilən vaxt və ya daşıma müddəti ərzində müqavilədə göstərilən dəniz, avtomobil, hava nəqliyyat vasitələri və habelə dəmir yolu vasitəsilə ilə daşınması və yaxud daşınması zamanı hansısa bir anbarda müvəqqəti olaraq saxlanıldığı zaman məruz qaldığı sığorta hadisələri nəticəsində dəyən ziyan və zərərlərə əlavə edilmiş xüsusi şərtlər daxilində təminat verilir.

1.2. Sığorta müqaviləsində istifadə edilən *Yük* termini, həyata keçiriləcək daşımanın xarakterinə uyğun olaraq qablaşdırılmış kommersiya mallarını əhatə edir. Bununla birlikdə sığortaçı qəbul etdiyi hallarda istifadə edilmiş əşyalar, qüsurlu və ya geri qaytarılan mallar, sığortalının razılığı ilə gəminin göyərtəsində daşınan yüklər, eləcə də örtüksüz yük maşınında və ya açıq vaqonda daşınan yüklər, şəxsi əşyalar və ya əl yükləri, canlı heyvan və poçt göndərişləri də, bu qaydalara əsasən *Yük* sayılır.

1.3. Bu qaydalar ilə müəyyən olunmuş sığorta növü yüklərin (nəqliyyat) sığortası sinfinə aiddir.

2. SİĞORTANIN MÖVZUSU

Sığorta təminatı baş vermiş hadisə nəticəsində yükə dəymiş ziyan və zərərləri və yaxud onlarla əlaqədar xərcləri əhatə edir. Ziyan və zərərin və yaxud xərclərin miqdarı və mahiyyəti, təminata daxil edilən hadisələr və istisnalar sığorta şəhadətnaməsinə (müqaviləsinə) əlavə edilən xüsusi şərtlərə (klozlara) əsasən müəyyən edilir.

3. SİĞORTA MƏBLƏĞİ

3.1. Sığorta şəhadətnaməsində (müqaviləsində) göstərilən sığorta məbləğləri və ya məsuliyyət hədləri hər bir hadisə üzrə və/və ya cəmi məbləğ həddində sığorta müddətində sığortaçı tərəfindən verilə biləcək və sığortaçının öhdəliklərinin son həddi olan pul məbləğidir.

3.2. Sığorta məbləği hesablanarkən sığortalanacaq yükün beynəlxalq daşıma və ticarət qaydalarına uyğun olaraq daşınan malın və ya əmtəənin həmin dövrdəki dəyəri əsas götürülür.

4. SİĞORTA TƏMİNATINA DAXİL OLAN ZƏRƏRLƏR

Sığorta şəhadətnaməsinin şərtləri daxilində aşağıdakı hadisələr nəticəsində dəyən ziyan və zərərlər sığorta təminatına daxil olunur:

4.1. Fırtına, gəminin batması, sahilə toxunması, quru və ya qum üzərinə çıxması kimi hallarla əlaqədar sığortalanmış əmtəələrin, qismən və ya tamamilə zərər çəkməsi;

4.2. Gəminin oturması, toqquşması, hərəkətsiz və ya hərəkətdə olan bir cismə (buz da daxil olmaqla) toxunması ilə əmtəənin dənizə atılması;

4.3. Yanğın, partlayış;

4.4. Kapitan və ya gəmi işçilərinin fırlıdacağı;

4.5. Yükləmə (yenidən yükləmə) və boşaltma zamanı bir və ya bir neçə bağlamanın düşməsi;

4.6. Dəniz qəza təhlükələri ilə əlaqədar olan bütün növ ziyan və zərərlər.

5. SİĞORTA TƏMİNATINA DAXİL OLMAYAN ZƏRƏRLƏR (İSTİSNALAR)

5.1. Aşağıdakı hadisələr nəticəsində dəyən zərər və ziyanlar sığorta təminatına daxil deyildir:
5.1.1. Oğurluq, müsadirə, həbs, təsir göstərmə, gecikmə və ya bunlarla əlaqədar hər cür təşəbbüslər;

5.1.2. Düşmənçilik və müharibə xarakterli hərəkətlər (müharibə elan edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq). Lakin bu şərt, təcavüzkar bir dövlət tərəfindən və ya təcavüzkar bir dövlət əleyhinə olan hərəkətlər ilə əlaqədar (gəminin və ya toqquşma zamanı bu toqquşmaya qarışmış digər bir gəminin həyata keçirdiyi səfər, xidmətin növü və ya mahiyyətindən asılı olmayaraq) olmazsa, toqquşma, (mina istisna olmaqla) hərəkətsiz və ya hərəkət edən bir cismə toxunma, quruya oturma, fırtına və yanğın sığorta təminatından kənarda qala bilməz; (bu maddəyə əsasən, dövlət tabeçiliyində və sərəncamında olan dəniz, quru və ya hava silahlı qüvvələri dövlət anlayışı ilə cəmləndirilir).

5.1.3. Vətəndaş müharibəsi, iğtişas, üsyan və ya bunların səbəb olduğu daxili münaqişə, habelə dəniz quldurluqları;

(Bütün hallarda, mina, bomba və digər hərbi silahların və sursatların sığortalanmış əmtəyə vurduğu ziyan və zərərlər sığorta təminatına daxil deyildir.

5.1.4. Tətil, müəssisələrin sahibkar tərəfindən bağlanması lokaut, iğtişaslar və xalq hərəkətləri;

5.2. Aşağıdakı halların birbaşa və ya dolayısıyla səbəb olduğu ziyan və zərərlər sığorta təminatına daxil deyildir:

5.2.1. Gizli və ya qadağan olunmuş ticarət, qaçaqmalçılıq;

5.2.2. İdxal, ixrac və tranzit qayda və qanunlarının pozulması;

5.2.3. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman yalan məlumat verilməsi, sığortalının, onun vəkili və ya nümayəndəsinin qəsdən və ya qüsurlu hərəkətləri.

5.3. Aşağıdakı xüsusi hallar, sığorta müqaviləsi xüsusi qəzalar da daxil edilməklə bağlansa da, sığorta təminatı xaricindədir:

5.3.1. Əmtəə daşınmasında səbəbindən asılı olmayaraq baş vermiş gecikmələr, karantin və ya dayanmalar;

5.3.2. Yükləmə və ya boşaltma əməliyyatları və bunlara aid olan vergi, rüsum və xərclər;

5.3.3. Valyuta məzənnəsi və bazar qiymətinin fərqləri və ya faiz itkiləri;

5.3.4. Təhvil verməyə və ya gecikməyə görə ödənilən cərimə faizləri, gəlirdən məhrum olma;

5.3.5. Əmtələrdəki çatışmamazlıq və ya nöqsandan irəli gələn bütün növ qəza, ziyan, dağılma və itkilər;

5.3.6. Əmtələrin lazımı qaydada hazırlanmaması və ya qablaşdırmanın keyfiyyətsizliyindən irəli gələn ziyan və zərərlər;

5.3.7. Hava və atmosfer şəraitinin təsiri, çürümə və aşınmalar, siçovul, gəmirici və digər həşəratların vurduğu zərərlər;

5.4. Sığortalının, daşımını bilavasitə özü və ya işçiləri vasitəsi ilə həyata keçirdiyi təqdirdə, kapitanın və gəmi işçilərinin pis niyyətli hərəkətlərinin, diqqətsizliklərinin, ehtiyatsızlıqlarının səbəb olduğu ziyan və zərərlər sığorta təminatına daxil deyildir.

5.5. Sığortalının məlumatı olduğu halda, barıt, fulmikaton, kibrit, xam neft, benzin, fosfor, kimyəvi maddələr, dinamit, nitroqliserin və bu kimi tez reaksiyaya girən və partlaya bilən maddələr və sönməmiş əhəng, dağıdıcı mayelər, zəhərləyici və yaxud pis qoxulu maddələr, sığortalanmış əmtələrlə bir yerdə yüklənib və ya boşaldılırsa, bu cür əmtələrin bir yerdə olması və ya onlara yaxın qoyulması ilə əlaqədar meydana gələcək ziyan və zərərlər sığorta təminatına daxil olan hər hansı bir hadisənin baş verib-verməməsindən asılı olmayaraq sığortaçı tərəfindən ödənilmir.

6. ƏLAVƏ SIĞORTA HAQQI ÖDƏMƏKLƏ SIĞORTA TƏMİNATINA DAXİL OLAN ZƏRƏRLƏR

- 6.1. Yağış suyu, anbarın rütubətliyi və bunların səbəb olduğu zərərlər;
- 6.2. Oksidləşmə və ya paslanma, sınma, oğurlanma, qeyri-adi axın, malın özəyində, görünüşündə, rəngində, dadında və ya iyində (qoxusunda) dəyişiklik əmələ gətirən hər cür xarab olmalar, (ziyan və ya zərərlər sığortalanmış risklərdən birinin nəticəsində baş vermiş olsa belə);
- 6.3. Sığortalanmış riskin səbəb olduğu hallar istisna olmaqla, əmtəələrin dağılıb saçılması, qızışması və quruması nəticəsində dəymiş ziyan və zərərlər sığorta təminatı xaricindədir.
- 6.4. Müəyyən edilmiş və ya təsdiqlənmiş hərəkət marşrutunun və ya son ünvanın dəyişdirilməsi və yaxud daşıma müqaviləsinə əsasən gəmi sahibinə və ya gəmi icarədarına verilən səlahiyyətlərindən hər hansı birinin düzgün istifadə edilməməsi nəticəsində sığorta riskinin mahiyyətində hər hansı bir dəyişiklik baş verərsə, və yaxud sığortalanmış əmtəənin, gəminin və ya səfərin tarif və ya cədvəlində nə isə yaddan çıxarsa və ya bir yanlışlıq olarsa, bu zaman sığorta təminatı, tələb olunan əlavə haqqın ödənilməsi şərti ilə qüvvədə qalır.
- 6.5. Sığorta müqaviləsi ilə gəmi sahibinə və ya gəmi icarədarına verilmiş səlahiyyətlərin hər hansı birinin yerinə yetirilməsi nəticəsində əmtəənin, həmin müqavilədə göstərilən limana deyil, başqa bir limana aparıldığı hallarda:
- 6.5.1. Əmtəələr, bu liman və ya ərazidə satılıb qurtarana qədər və ya sığorta müddətinin başa çatması sığortaçıya bildirilənə qədər, tərəflər arasında razılaşdırılaraq əlavə sığorta haqqı ödənilməsi şərti ilə, sığorta şəhadətnaməsində göstərilən şərtlər daxilində, sığorta təminatı daxilindədir. Sığorta müddətinin başa çatması ilə əlaqədar bu bənddə göstərilən iki şərtədən hansı tez gerçəkləşərsə, sığorta həmin şərtə əsasən başa çatmış olur;
- 6.5.2. Əmtəələrin, yenidən sığorta şəhadətnaməsində göstərilən təhvil vermə yerinə və ya hansısa digər bir təhvil vermə yerinə göndərilməsi hallarında, yenə də tərəflər arasında razılaşdırılacaq əlavə sığorta haqqının ödənilməsi şərti ilə, əmtəələr həmin təhvil vermə yerinə çatdırılana qədər sığorta şəhadətnaməsinin şərtləri daxilində sığorta təminatı altında olurlar. Sığortaçı, daşıma müqaviləsi başa çatdıqdan sonra gecikmə, Sığortalı əmtəənin qüsurlu olması, növü və mahiyyəti ilə əlaqədar olan ziyan və zərərlərə görə cavabdeh deyildir.

7. SIĞORTA HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİ

Sığortaçının məsuliyyəti sığorta müqaviləsi imzalandığı andan başlayır. Sığorta haqqı, başqa bir şərt nəzərdə tutulmazsa, sığorta şəhadətnaməsi tərtib edilməmiş olsa da, müqavilə imzalandığı zaman ödənilir.

8. SIĞORTA DƏYƏRİ

- 8.1. Tərəflər arasında qiymətləndirmə zamanı başqa şərtlər nəzərdə tutulmamışdırsa, yükün yüklənmə tarixindəki dəyəri və gəmiyə yüklənənə qədər (sığorta haqqı da daxil olmaqla) çəkilən bütün xərclərin cəmi yükün sığorta dəyərini əmələ gətirir. Tərəflərin qarşılıqlı razılığına əsasən nəqliyyat haqqı, daşıma zamanı və yükün ünvanlandığı son məntəqədə çəkilən xərclər də sığorta dəyərinə əlavə edilə bilər. Nəqliyyat haqqı və yuxarıda göstərilən xərclər sığortalanmış olsalar da, hadisə baş verdiyinə görə həmin xərclərin çəkilməyən hissələrinə görə ödəniş verilmir.
- 8.2. Sığortalı, nəzərdə tutulan gəlir və ya komission haqlarını da sığortalamaq istəyərsə, bu, sığorta şəhadətnaməsində ayrıca göstərilməlidir.

9. YÜKÜN DƏYƏRİNDƏN ARTIQ VƏ ƏSKİK OLAN SIĞORTA

Sığorta məbləği sığorta dəyərindən çox ola bilməz. Belə olan halda artıq olan hissə etibarsız sayılır. Sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu hallarda sığorta ödənişi sığorta məbləği ilə sığorta dəyəri arasındakı nisbətə uyğun olaraq ödənilir.

10. SIĞORTANIN MÜDDƏTİ, TƏMİNATIN BAŞLANMASI VƏ SONA ÇATMASI

10.1. Sığorta, şəhadətnamədə göstərilən müddət və hərəkət marşrutu üçün etibarlıdır. Sığortaya dair əlavə şərtlər şəhadətnaməyə əlavə edilən xüsusi şərtlərə (klozlara) əsasən müəyyən edilir. Sığortalı yük göndərilmədən əvvəl və ya göndərildikdən dərhal sonra bunu yazılı şəkildə Sığortaçıya bildirməlidir.

10.2. Sığorta şəhadətnaməsində göstərilən hərəkət marşrutu və/və ya nəqliyyat vasitəsi, hadisə baş verməmişdən əvvəl, sığortalının razılığı olmadan dəyişdirildiyi təqdirdə sığorta təminatı, vəziyyətin sığortaçıya bildirilməsi və lazım olarsa, əlavə sığorta haqqı alınması şərti ilə davam etdirilə bilər.

11. AZADOLMA

Müqavilədə başqa bir şərt nəzərdə tutulmadıqda, ödəniş azadolma tətbiq edilmədən ödənilir. Azadolma nəzərdə tutularsa, onun forması, məbləği və tətbiq qaydaları xüsusi şərtlə müəyyən edilir.

ZƏRƏR VƏ ÖDƏNİŞ

12. SIĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERƏN ZAMAN TƏRƏFLƏRİN HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

12.1. Hər iki tərəfin qarşılıqlı surətdə hüquqlarının qorunması şərti ilə, bütün növ mühafizə tədbirlərinin görülməsi və ya bunların həyata keçirilməsinin aidiyyəti üzrə tələb edilməsi, sığortalanmış əmtəələrin xilas edilməsinə nəzarət və ya xilas etmə işini bilavasitə təşkil etmək sığortalının öhdəliyidir. Sığortaçının isə bu işlərdə iştirak etmək səlahiyyəti vardır. Sığortaçının bu işlərdə iştirakı, onun səlahiyyət və hüquqları öz üzərinə alması və ödəniş məsuliyyətini qəbul etməsi kimi başa düşülməməlidir.

12.2. Sığortaçı ödəniş hüquqlarını müdafiə və ümumiyyətlə hər cür araşdırmalar aparmağa təşəbbüs göstərə bilər, gəmi zərər çəkərsə və ya səfərə çıxmaq üçün yararsız vəziyyətə düşərsə, sığortalı əmtəənin başqa bir nəqliyyat vasitəsilə sahibinə göndərilməsinə cəhd göstərə bilər. Sığortalı belə hallarda sığortaçı ilə tam həmrəy olmalı və lazımı sənəd və məlumatları sığortaçıya təqdim etməlidir.

12.3. Sığortalı daşıyıcı və ya bilavasitə cavabdeh olan üçüncü şəxslər əleyhinə olan sığortaçı tərəfindən qaldırılmış ödəniş iddialarının və hüquqlarının müdafiə edilməsi üçün lazımı tədbirlər görməyə və lazım olarsa, işin araşdırılması üçün sığortaçı ilə qeyd-şərtsiz əməkdaşlıq etməyə görə məsuliyyət daşıyır.

12.4. Sığortalı mühafizə tədbirlərinin görülməsi ilə əlaqədar, istər özü, istərsə də əmtəəni qəbul edənlərin, ekspeditorların, onların işçilərinin və ya öz yerlərinə təyin etdikləri səlahiyyətli şəxslərin səhlənkarlığına görə, sığortalıya dəyən zərər həcmində cavabdehdir.

12.5. Cavabdeh şəxsdən alınaraq, sığortalı tərəfindən habelə, əmtəəni qəbul edən, ekspeditor, onların nümayəndələri və yaxud öz yerlərinə təyin etdikləri səlahiyyətli şəxs tərəfindən istifadə olunan vəsait sığortaçının ödəyəcəyi ödəniş məbləğindən çıxılır.

12.6. Sığorta ödənişi verildikdən sonra sığortalının təqsirkar üçüncü şəxslərə qarşı olan iddia hüququ sığortaçıya keçir. Sığortalı, sığortaçının tələbinə əsasən bu barədə sığorta ödənişi qəbzində və yaxud əlaqədar başqa bir sənəddə müvafiq qeyd etməlidir.

12.7. Sığortalıya məxsus hüququn bu prinsipə əsasən sığortaçıya verilməsi sığorta ödənişi məbləği ilə məhdudlaşır.

13. ZİYAN VƏ ZƏRƏRİN MÜƏYYƏNLƏŞDİRİLMƏSİ

13.1. Hadisə zamanı dəyən qismən ziyan və zərərlər, sığorta şəhadətnaməsinin ümumi şərtləri qüvvədə qalmaqla, sığortaçının həmin ərazidəki qəza nümayəndəsinin iştirakı ilə və əgər sığortaçının həmin ərazidə qəza nümayəndəsi yoxdursa, yerli qanun və qaydalara əsasən müəyyən edilir. Bu əməliyyat əmtəənin boşaldılmasından sonra 3 gün ərzində və əmtəə sahibinə təhvil verilməmişdən əvvəl həyata keçirilməlidir.

Yuxarıdakı qaydalarının yerinə yetirilməməsinin məcburi səbəblərdən irəli gəlmiş olduğu sığortalı tərəfindən sübut olunmazsa, sığortaçı ödəniş tələbini rədd etmək hüququna malikdir.

13.2. Ziyan və zərərlərin müəyyən edilməsi ilə əlaqədar çəkilən xərclər və ekspertlərə ödənen haqlar əmtəə sahibi tərəfindən ödənilir.

13.3. Müəyyən edilən ziyan və zərərlər bütövlükdə və ya qismən sığortalanmış riskdən meydana gəlmiş olarsa, sığortaçı tərəfindən ödənilir.

13.4. Sığortaçı, xüsusi qəza ilə əlaqədar ödəniş tələb edilən zaman əmtəələrin zərər çəkmiş hissəsinin qiymətinin müəyyən edilməsi üçün həmin əmtəənin birja yolu ilə satışını tələb edə bilər. Sığortaçının bu hərəkəti, onun sahibkarlıq hüququnu qəbul etməsi kimi başa düşülməməlidir.

14. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HESABLANMASI

Sığorta olunmuş yükə dəymiş zərərin məbləği, hadisə baş verən zaman zədələnmiş yükün dəyəri ilə hadisə baş verməmişdən əvvəlki son məntəqədə yükün dəyəri arasındakı faiz nisbətinin sığorta dəyərində vurulması yolu ilə müəyyən edilir. Zədələnmiş yükün dəyəri, qiymətləndirmə yolu ilə, və ya sığortaçının razılığı ilə hərrac yolu ilə müəyyən edilir. Zədələnmiş yükün dəyəri həmin yükün son təyinat məntəqəsindəki bazar qiymətindən çox ola bilməz.

15. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNİN ÖDƏNİLMƏSİ

15.1. Sığortaçının ümumi qəza cavabdehliyi payları və ümumi qəza prinsipləri çərçivəsində ödəməli olduğu ödəniş məbləği, daşıma müqaviləsində göstərilən ərazidə sığorta müqaviləsinin şərtlərinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Əgər, bu şərtin həll olunma prinsipi sığorta müqaviləsində qeyd olunmamışdırsa, ödəniş məbləği sığortalanmış səfərin başa çatdığı ərazidə mövcud olan qanun və qaydalara əsasən tənzimlənəcək dispaşa vasitəsi ilə müəyyən edilir.

15.2. Sığortalının ümumi qəza cavabdehliyi payı ödədiyi (ödəməyə məsul edildiyi) zaman, əgər cavabdehliyə daxil olan əmtəə, ümumi qəzada iştirak payının hamısı ilə sığorta olunmuşdursa, ödənəcək ödəniş məbləği cavabdehlik payının hamısından ibarət olur. Lakin, əmtəə bütövlükdə deyil, qismən sığorta olunmuşdursa, sığortaçı tərəfindən ödənəcək ödəniş məbləği həmin nisbətə uyğun olaraq azaldılır.

15.3. Əgər iştirak qiymətindən müəyyən çıxılma edilməklə sığortaçı tərəfindən ödənilməli olan bir xüsusi qəza baş verərsə, sığortaçının cavabdehlik payının müəyyən edilməsi üçün bu miqdar sığorta dəyərindən çıxılır.

15.4. Ümumi qəza prinsipləri çərçivəsində ödənilməli olan bilavasitə cavabdehlik paylarının müəyyən olunması üçün də bu şərt tətbiq edilir.

15.5. Göyərtəyə və ya göyərtənin üzərində ayrılmış xüsusi yerlərə yüklənmiş əmtəələrə dair qarşılıqlı bir şərt yoxdursa, sığortaçı yalnız sığortalıya aid olan ümumi qəza cavabdehlik payları nisbətində, gəminin tamamilə qəzaya düşməsi və ya heç bir məlumat alınmadan yox olması nəticəsində dəyən zərərlərə görə məsuliyyət daşıyır.

(Bu şərtlə ki, yuxarıda göstərilən hallar bu sığorta ilə təmin edilən risklərdən birinin baş verməsi nəticəsində meydana gəlmiş olsun).

15.6. Sığorta müqaviləsi “xüsusi qəza franko” (franko- sifarişçi müştəri tərəfindən ödənilən poçt teleqraf xərcləri) şərti ilə imzalandığı zaman, sığortaçı, aşağıdakı hadisələr nəticəsində baş vermiş, istər maddi, istərsə də xərclərdən ibarət olan ziyan və zərərlərə görə cavabdeh deyildir:

15.6.1. Gəminin batması və ya sahilə çırpılması və yaxud torpaq və ya qum üstünə çıxması nəticəsində meydana gələn tamamilə və ya qismən xarab olmalar;

15.6.2. Gəminin oturması, toqquşması, sabit və ya hərəkət edən bir cismə (buz da daxil olmaqla) toxunması;

15.6.3. Yanğın, partlayış;

15.6.4. Yükün hansısa bir sığınma limanında boşaldılması, yükləmə, yenidən yükləmə və boşaltma zamanı bir və ya bir neçə bağlamanın tamamilə zərərə uğraması.

16. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİNDƏN İMTİNANIN ƏSASLARI

16.1. Sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortalı və ya sığorta olunan şəxs, yaxud faydalanan şəxs hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda qanunvericiliyə uyğun olaraq həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməməsi nəticəsində sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

16.2. Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, sığortalının, müvafiq hallarda zərərçəkənin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;

16.3. Müqavilə və ya qanunla hərbi risklərin sığortalanması nəzərdə tutulmadıqda hadisənin baş verməsinin hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər hesab edilən halların nəticəsi olması;

16.4. Sığortalının zərərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün lazımi və mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, sığortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;

16.5. Sığortaçının sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına sığortalı tərəfindən maneçilik törədilməsi

16.6. Sığorta predmeti, həmçinin sığorta olunan şəxs və (və ya) sığorta hadisəsi barəsində sığortalının sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması;

16.7. Sığortalı, sığorta olunan və ya faydalanan şəxsin zərərin əvəzini tam olaraq zərər dəyməsində təqsirli olan şəxsdən alması; zərərvuran zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edilir;

16.8. Baş vermiş hadisənin sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi.

17. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİN VERİLMƏSİ ÜÇÜN TƏLƏB OLUNAN SƏNƏDLƏRİN SİYAHISI

17.1. sığorta hadisəsi baş verdikdə, sığortalının, sığorta olunanın və ya digər faydalanan şəxsin sığortaçıya ünvanladığı yazılı sığorta tələbi;

- 17.2. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə ilə bağlı səlahiyyətli (aidiyyətli) dövlət orqanının hadisə barədə təqdim etdiyi müvafiq sənəd(lər);
- 17.3. müvafiq daşıma sənədləri (avtoqaimə, konosament və s.);
- 17.4. yük gömrük bəyannaməsi;
- 17.5. invoys;
- 17.6. ixtisaslaşmış və səlahiyyətli qurum tərəfindən zərər məbləğini təsdiqləyən rəsmi sənəd;
- 17.7 sığorta olunan sığorta predmetinin mülkiyyətçisi olmadıqda, sığorta predmeti üzrə sərəncam hüququnu təsdiqləyən sənədin surəti.

18. SIĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERİLDİKDƏ SIĞORTA HAQQININ HESABLANMASI

- 18.1 Sığorta müqaviləsi tərəflərdən birinin təşəbbüsü ilə digər tərəfin 30 (otuz) gün əvvəlcədən sığorta müqaviləsində göstərilmiş ünvana yazılı xəbərdarlıq göndərildikdən sonra xitam verilir.
- 18.2 Sığorta müqaviləsinə Sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə sığortaçı çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını ona qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi şərtlərini pozması ilə bağlıdırsa o, sığorta haqlarını sığortalıya bütünlüklə qaytarır.
- 18.3 Sığorta müqaviləsinə Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığortalının sığorta haqlarını bütünlüklə qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi şərtlərini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı çəkilmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır.

DİGƏR MÜDDƏALAR

19. HÜQUQUN VERİLMƏSİ

- 19.1. Sığorta ödənişi verildikdən sonra sığortalının üçüncü şəxslərə qarşı olan iddia hüququ verilmiş sığorta ödənişi məbləğində sığortaçıya keçir;
- 19.2. Sığortalı, sığortaçının tələbinə əsasən bu barədə sığorta ödənişi qəbzində və yaxud bununla əlaqədar başqa bir sənəddə müvafiq qeyd etməlidir.
- 19.3. Bu qaydalar əsasında sığortalının sığorta ödənişi almaq hüquqlarına sahib olmaq, ödənilmiş olan sığorta məbləği ilə məhdudlaşır.

20. XOŞ MƏRAMLILIQ ÖHDƏLİYİ

Tərəflər sığorta müqaviləsi imzalandığı və hüquqi qüvvədə olduğu müddət ərzində xoş məramlı olmalıdırlar. Sığortalı və yaxud sığorta müqaviləsini imzalamaq üçün onun tərəfindən təyin edilən şəxslər, müqavilə şərtlərinə təsir edə biləcək və onlara məlum olan bütün məlumatları, sığorta müqaviləsi imzalanmamışdan əvvəl sığortaçıya bildirməməyə görə məsuliyyət daşıyırlar. Bu şərtə əməl edilməməsi xoş məramlılıq prinsipinin pozulması kimi qəbul olunur. Sığortalı və yaxud sığorta müqaviləsini imzalamaq üçün onun tərəfindən təyin edilən şəxslər, özlərinin normal fəaliyyətləri əsnasında bilməli olduqları bütün məlumatları bilmiş hesab edilirlər. Müqavilənin imzalanıb-imzalanmaması və ya şərtlərin dəqiqləşdirilməsi üçün qəbul ediləcək qərara təsir edən bütün amillər, riskin qiymətləndirilməsi baxımından əhəmiyyət daşıdıqlarına görə müqavilənin əsasını təşkil edən amillərdən hesab edilir və bu hallar *sığorta haqqında müvafiq qanunvericilik aktlarının* müddəaları ilə tənzimlənir.

21. MƏLUMAT VƏ XƏBƏRDARLIQ

21.1. Sığortalının məlumat və xəbərdarlıqları, sığortaçıya və ya sığorta müqaviləsinin imzalanmasına vasitəçilik edən agentliyə sifarişli məktub vasitəsilə bildirilir.

21.2. Sığortaçının məlumat və xəbərdarlıqları sığortalının sığorta şəhadətnaməsində göstərilən ünvanına, bu ünvan dəyişmişə, sığorta şirkətinin mərkəzi ofisinə və ya sığorta müqaviləsinin imzalanmasına vasitəçilik edən agentliyə bildirilən son ünvana eyni formada çatdırılır.

21.3. Tərəflərə, imza etdirmək şərtilə, şəxsən təqdim olunan məktublar və ya teleqraf, teleks və ya faks ilə bildirilən xəbərdarlıq və məlumatlar da sifarişli məktub vasitəsilə bildirilən xəbərdarlıq və məlumatlar səviyyəsində hüquqi qüvvəyə malikdir.

22. KOMMERSİYA VƏ İŞ SİRLƏRİNİN QORUNMASI

Sığortaçı və ya onun səlahiyyətli nümayəndələri, bu müqavilənin bağlanması ilə əlaqədar sığortalıya aid öyrəndikləri bütün kommersiya və iş sirlərinin gizli saxlanmaması nəticəsində sığortalıya dəyəcək zərərə görə məsuliyyət daşıyırlar.

23. MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ

Bu sığorta müqaviləsi ilə əlaqədar tərəflərin bütün mübahisələri, sığortaçının mərkəzi ofisinin yerləşdiyi ərazidə bu işə səlahiyyəti olan yerli məhkəmələr tərəfindən Azərbaycan Respublikası qanunlarına uyğun olaraq həll edilir.

24. MÜDDƏT

Sığorta müqaviləsi ilə əlaqədar bütün tələblər, Müştərək Qəza fədakarlığı öhdəlik payları istisna olmaqla, malın son təyinat məntəqəsinə çatdırılmasından etibarən iki il ərzində həll olunmazsa, vaxtı keçmiş hesab olunur. Bu müddət Müştərək Qəza fədakarlığı payları üçün bir ildir və dispaşanın hazırlanma tarixindən hesablanır.

25. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR

Tərəflərin qarşılıqlı razılığına əsasən bu qaydalara əlavə ediləcək xüsusi şərtlər (klozlar) hüquqi baxımdan qaydalardan üstün hesab edilir.